

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תש"ע

יהודה מאלי

ימי עיון בתנ"ך תש"ע

'קידוש השם' – עיון השוואתי: שמואל, ירמיהו, יחזקאל

1. הלכות מלכים פרק ז

(טו) "מי האיש הירא ורך הלבב" כמשמעו: שאין בלבו כח לעמוד בקשרי המלחמה ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זכרונם מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה. וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בילא תעשה, שנאמר: "אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם". ולא עוד, אלא שכל דמי ישראל תלויין בצוארו, ואם לא נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו, הרי זה כמי ששפך דמי הכל, שנאמר: "ולא ימס את לבב אחיו כלבבו". והרי מפורש בקבלה: "ארור עושה מלאכת ה' רמיה וארור מונע תרבו מדם". וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל ...

2. הלכות יסודי התורה פרק ה'

(א) כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר: "ונקדשתי בתוך בני ישראל..." כיצד? כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו, יעבור ואל יהרג ...

(ב) במה דברים אמורים: בשאר מצות חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכת דמים אבל שלש עבירות אלו אם יאמר לו עבור על אחת מהן או תהרג, יהרג, ואל יעבור. במה דברים אמורים? בזמן שהעובד כוכבים מתכוין להנאת עצמו. כגון, שאנסו לבנות לו ביתו בשבת, או לבשל לו תבשילו, או אנס אשה לבועלה וכיוצא בזה. אבל אם נתכוין להעבירו על המצות בלבד, אם היה בינו לבין עצמו ואין שם עשרה מישראל, יעבור ואל יהרג. ואם אנסו להעבירו בעשרה מישראל, יהרג ואל יעבור, ואפילו לא נתכוין להעבירו אלא על מצוה משאר מצות בלבד:

(ג) וכל הדברים האלו שלא בשעת הגזרה. אבל בשעת הגזרה והוא, שיעמוד מלך רשע כנבוכדנצר וחביריו ויגזרו גזרה על ישראל לבטל דתם או מצוה מן המצות, יהרג ואל יעבור, אפילו על אחת משאר מצות בין נאנס בתוך עשרה, בין נאנס בינו לבין עובדי כוכבים:

3. (יא) ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות, דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילים. ואע"פ שאינן עבירות, הרי זה חילל את השם, כגון שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר, והוא שיש לו ונמצאו המוכרים תובעין והוא מקיפן. או שירבה בשחוק או באכילה ושתיה אצל עמי הארץ וביניהן. או שדבורו עם הבריות אינו בנחת, ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס, וכיוצא בדברים האלו. הכל לפי גדלו של חכם. צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין...

4. ...הדעה הרביעית היא דעת גויי הארץ האומרים: חטא ישראל 'אין לו ישועתה לו באלוהים סלה', ח"ו, "כסף נמאס" קראו להם, כי הקב"ה בחר בהם ונתן להם הבחירה בידם להיות צדיקים או רשעים, והם הרשיעו לעשות, ומנעו ממנו יתברך, כביכול שיוכל להטיב להם עוד, כענין (דברים לב, יח) "צור ילדך תשי" והוכרח לעזוב אותם ולהחליף אותם באומה אחרת ח"ו מפני שאי אפשר להושיעם.

5. דעת תבונות סימן מד.

"אמר השכל אבל המעשה מוכיח שהיחוד הוא העומד להתגלות. כי אנחנו רואים את הבטחות הנביאים שהבאנום למעלה כבר, אשר הם מבטיחים שהקב"ה יגאל את ישראל על כל פנים אפילו בלא זכות, ושיסיר יצה"ר מבני האדם ויכריחם לעבדו, והנה כל אלה הם נגד השכר ועונש ונגד הבחירה ואם היתה הכונה באמת להעמיד ענין הבחירה והשכר ועונש, דהינו יהיה העולם תמיד בנוי מבני בחירה, להיות צדיקים או רשעים כרצונם, ותמיד יהיה טוב לצדיקים או רע לרשעים.... אבל ידענו שאינו כך, כמו שהוכחנו מן המקראות... אם כן, אין סוף הכונה על השכר ועונש אלא על התיקון הכללי. אלא שהרכיב הקב"ה שני הדברים כאחד, ...

שם, סימן ק"ע

... יש הנהגת שכר ועונש שהיא ההנהגה המתגלית, שכל חוקות שמים וארץ תלויים בה, אמנם תוכיות כל הסדרים והחוקים נקשר בענין התיקון הכללי....

אומר הרמח"ל: "אם כן, אין סוף הכונה על השכר ועונש אלא על התיקון הכללי. אלא שהרכיב הקב"ה שני הדברים כאחד..."

ס - קיזוש י - סיון ט"ו
שמואל, ירמיהו, יחזקאל
יקודש מאלי

התחליך	שמואל	ירמיה, יחזקאל, דניאל
התנהגות מוסרית לקויה	שמואל א, ב - "כי נאצו האנשים את מזבח דוד: "אשר ישקבו את הנשים האבות"	ירמיה ז, ט - הגב רצח ונאף והשבוע לשקר וקשר לבעל והלך אחרי אלהים אחרים
הקלקול חודר למשכן לבית המקדש	"ישם שני בני עלי עם ארון ברית האלהים חמני ומינהס":	שם, י - ובאתם וצמדתם לפני בניית הזה אשר נקרא שמי עליו וצמדתם נצלנו
תפיסת ארון הקודש או בית המקדש כהגנה אוטומטית מוחלטת בלתי תלויה במעשיהם	"נקחה אלינו משלה את ארון ברית דוד ויבא בקרבנו וישענו מפני איבינו":	שם, ד - אל תבטחו לכם אל זרבי השקר לאמר היכל דוד היכל דוד היכל דוד המה:
מפלת ישראל	שם, י - ... וינגף ישראל וינסו איש לאחיו ותחי המכה גדולה מאד ויפל מישראל שלשים אלף רגלי: (יא) וארון אלהים נלקח וישני בני עלי מתו חמני ומינהס:	ירמיה נב, יג - וישרף את בית דוד ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית הגדול שרף באש:
חילול ה' הנובע ממפלת ישראל	ב - ויקחו קלשותים את ארון האלהים ויביאו אתו בית דגון ויציגו אתו אצל דגון:	ירמיה נב, כד - יקשתי לד וגם נלכדת בכל ואת לא ידעת נמצאת וגם נתפשת מי בידך התגורית: יחזקאל לו, כ - ... ויחללו את שם קדשי באמר להם עם דוד אלה ומאדצו יצאו: דניאל ה, א בלשאצר אמר בטעם חמרא להינתנה לקמני דחבא וכספא זי הנפק נבוכדנצר אבוהי מן היכלא זי בירושלם וישתון בהון מלקא ורברבנהי שגלתה ולחנתה.
ה' מקדש את שמו לא על-ידי ישראל	(ד) וישקמו בגקר ממחרת והנה דגון נפל לפניו ארצה לפני ארון הנה וראש דגון ושתני כפות נדיו כרתות אל המסכן רק דגון נשאר עליו:	דניאל ב, לד - חזה חזית עד די התגזרת אגון די לא בידין ומחת לצלמא על רגלוהי די סרזלא ומספא והדקת המון: • ה כה "מנא מנא תקל ופרסין" • עזרא ז, כג - כל די מן טעם אלה שמיא יתעבד אדרדא לבית אלה שמיא זי למח להוא קצף על מלכות מלקא ובנוהי:
תהליך תיקון/חזרה בתשובה	(ד) ויסירו בני ישראל את הפעלים ואת העשתרות ויעבדו את דוד לבו:	יחזקאל לו, כה - וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ממל טמאותיכם וממל גולליכם אסתר אתכם: